

Hančí Baarová a falešný princ

Podivuhodné životní osudy spisovatelky, recidivistky, kolaborantky a odbojáčky Marty Přívětivé

JIŘÍ PLACHÝ

Život ženy vystupující pod jménem Hančí Baarová je plný mystifikací, podvodů i dramatických zvratů. Spisovatelka, která o sobě šířila legendu o chodském původu a příbuznosti s Jindřichem Šimonem Baarem, byla ve skutečnosti zkušenou podvodnicí s pestrou kriminální minulostí. Marta Marie Formánková se tak pohybovala mezi literaturou, kriminalitou, kolaborací i odbojem.

 Hančí Baarová byla česká spisovatelka původem z Chodska, která ve své tvorbě vycházela především z tematiky rodného kraje. Byla ostatně příbuznou Jindřicha Šimona Baara. Narodila se v Klenčí pod Čerchovem v roce 1910 (přičemž se někdy uvádí také rok 1917) v rodině rolníka Martina Baara a dostala křestní jméno Anna. Roku 1941 se vdala za oficiála zemského úřadu v Praze Bohumila Šafránka. Během druhé světové války se účastnila odboje a byla vězněna. Zemřela 18. května 1947 na otravu plynem, přičemž není zřejmé, zda šlo o nešťastnou náhodu, nebo sebevraždu.

SKUTEČNÝ PŮVOD

To jsou zhruba informace, které lze o životě této dnes již trochu zapomenuté české literátky najít ve veřejných zdrojích. Přestože například na české Wikipedii¹ jsou poměrně pečlivě uváděny odkazy na prameny a odborné práce, jež mají tyto údaje potvrdit, téměř nic z toho není pravda. Hančí Baarová se nenarodila v roce 1910, ani 1917, s Jindřichem Šimonem Baarem neměla nic společného a nespátřila světlo světa ani v chaloupce č. p. 96 v Klenčí. Nebyla dokonce ani z Chodska. Nejmenovala se Baarová, a to ani Hana, ani Anna. Za války byla sice vězněna, ale důvod jejího

pobytu v internačních zařízeních tzv. třetí říše byl stejně bizarní jako její dosavadní život. Ve skutečnosti byla velmi protřelou podvodnicí s bohatou kriminální minulostí.

Na svět přišla již 14. května 1896 v Nezvěsticích, obci ležící asi patnáct kilometrů jihovýchodně od Plzně, jako Marta Marie Formánková. Její otec Alois Formánek byl pokladníkem na místní železniční stanici Císařsko-královských státních drah, spojujících západní a jižní Čechy s hlavním městem monarchie. Matka Kateřina, rozená Bayerová, byla v domácnosti. Pocházela z Bukovce ležícího v poněkud jiné části Chodska.² Ani její rodina však odtud původně nepocházela.³

O jejím životě až do konce dvacátých let máme jen minimum informací. V listopadu 1918 bydlela s rodinou v Plzni.⁴ Krátce nato se ve svých třinácti letech vdala. Dne 5. srpna 1919 si v Břeclavi vzala o šest let staršího Bohuslava Přívětivého. V té době pracovala jako manipulantka (tedy úřednice)⁵ na břeclavském nádraží. Její nastávající sloužil v hodnosti

 Výřez obálky druhého vydání knihy *Na sluneční straně* od Hančí Baarové. Tři roky po prvním vydání ji vydalo v roce 1946 Nakladatelství Josef L. Švítal v Mladé Boleslavi. (repro: NPMK)

1 Hančí Baarová. *Wikipedie* – viz cs.wikipedia.org/wiki/Hančí_Baarová. Dále např. viz heslo Baarová Hančí (Šafránková, Anna). *chodsko.net* – viz chodsko.net/home/celeb-detail/33 (obě citováno k 12. 3. 2026).

2 V roce 1942 uvedla, že její matka byla Němka a že pocházela ze smíšené rodiny.

Marta Přivětivá na policejním snímku z roku 1930. Jde o její jedinou dosud známou fotografii. (foto: ABS)

poručíka u staničního velitelství.⁶ Vzhledem k tomu, že hranice zletlosti se z čtyřiaadvaceti na jednadvacet let snížila až k 1. říjnu 1919, musel se sňatkem vyslovit souhlas její otec, v té době staniční mistr Československých státních drah (ČSD) v Plzni (její matka zemřela již v roce 1914). Díky sňatku získala domovskou příslušnost do Bačkovic, malé obce ležící dnes v okrese Třebíč, odkud pocházel její muž.⁷

NA ŠIKMÉ PLOŠE

Na konci roku 1927 vystoupila Marta Přivětivá, zřejmě pod vlivem politických názorů svého manžela, z římskokatolické církve.⁸ Ten byl tehdy údajně ještě stoupencem sociálnědemokratické strany, ale nejspíše v roce 1930 vstoupil do Komunistické strany Československa (KSČ). Důvodem jeho radikalizace byl zřejmě jistý sociální

sestup, který prožíval. Pravděpodobně do roku 1924 působil jako úředník u ČSD. Tam však dal výpověď, protože si našel místo v elektrárně v Přerově. Dříve než nastoupil, však onemocněl a o práci přišel. Bez zaměstnání pak zůstal delší dobu. To mělo za následek zadlužení a v dubnu 1925 exekuci, při níž přišli o většinu majetku. Hodně se stěhovali, roku 1927 bydleli v obci Studená u Telče, odkud nejspíše v následujícím roce odešli na Ostravsko.⁹ Na přelomu dvacátých a třicátých let Přivětivý pracoval jako dělník v železárnách v Trinci. O práci však v důsledku incidentu s vedením závodu přišel. KSČ mu v nouzi nabídla pomocnou ruku. Stal se placeným zaměstnancem sekretariátu Rudých odborů v Moravské Ostravě a působil jako funkcionář Mezinárodní rudé pomoci, organizace založené roku 1922, která měla poskytovat pomoc především vězněným komunistům. Angažoval se zřejmě i ve Spolku bezvěrců a uvažoval o emigraci do Sovětského svazu. Měl důvěru vedoucích funkcionářů ostravského kraje, především poslance Augustina Klimenta, a byl využíván také jako kurýr. Tyto politické aktivity s ním sdílela i jeho manželka a také ona našla práci na odborářském sekretariátu.¹⁰

Na jaře 1932 se však Přivětivý dobrovolně stal placeným policejním „práškačem“: „[...] seznámil jsem

3 Alois Formánek se narodil roku 1857 ve Vrhavči, kde byl jeho otec mlynářem. Jeho matka pocházela z Klatov. Kateřina Bayerová se narodila 11. ledna 1870. Její otec byl nadmlýnským v Kněžských Dvorech (dnes součást Českých Budějovic) a matka pocházela z Nepomuku. Sňatek uzavřeli v Českých Budějovicích 27. června 1891. *Státní oblastní archiv (SOA) v Plzni*, Sbírka matrik, Římskokatolická farnost Chválenice. Matrika není dosud přístupná on-line a za zaslání kopie záznamu děkuji panu Jiřímu Jíšovi ze zmíněného archivu. Podle neúplných údajů měla Marta bratry Ladislava (1892–1939) a Viléma (nar. 1898), mladší sestry Helenu (nar. 1900), Marii (1908–1930) a nevlastní sestru Boženu (nar. 1917). Otec se po smrti první manželky v roce 1914 znovu oženil. Do penze odcházel jako vrchní oficiál ČSD a zemřel v roce 1922 v Plzni. MUDr. Vilém Formánek působil ve 30. letech jako lékař v plzeňské nemocnici, srov. Formánek Vilém (* 1898). *Porta fontium* – viz portafontium.eu/searching?language=cs (citováno k 12. 3. 2026).

4 Formánková Marta (* 1896). *Porta fontium* – viz portafontium.eu/iipimage/33012573?language=cs (citováno k 12. 3. 2026).

5 Není zcela zřejmé, jakého dosáhla vzdělání. Později uváděla, že byla absolventkou gymnázia, což je však třeba brát se značnou rezervou.

6 Později mu byla důstojnická hodnost odejmuta.

7 Matriky uložené v Moravském zemském archivu v Brně. *ACTA PUBLICA* – viz mza.cz/actapublica/matrika/hledani (citováno k 12. 3. 2026). Do té doby měla domovské právo v Tajanově (dnes součást Klatov). Bohuslav Přivětivý, nar. 13. srpna 1890, pocházel z rodiny správce školy v Bačkovicích.

8 Na konci 30. let uváděla, že je pravoslavného a později evangelického vyznání.

9 *Moravský zemský archiv (MZA) Brno*, f. Krajský soud Jihlava, k. 673, sp. zn. Tk IV 151/29.

10 *Archiv bezpečnostních složek (ABS)*, f. Sbírka různých písemností (S), sign. S-351-1.

se s jistým policejním inspektorem Hamalou, který mi právě radil, abych dále chodil do zmíněného sekretariátu a na jejich [komunistické] schůze, o kterých jsem mu pak měl nosit zprávy. To jsem také činil, i moje žena. Byl jsem také za to placen, i samým náměstkem ředitele policejního ředitelství v M. Ostravě“,¹¹ uvedl k tomu o čtyři roky později. Ani jako policejní špicl se však nakonec neuchytil. Úřad Policejního ředitelství v Moravské Ostravě provedl „šetření o jeho spolehlivosti, zachovalosti a politické činnosti a zjistil, že Přívětivý je osobou požívající špatnou pověst, byl soudně trestaný a pro služby konfidentní [je] nespolehlivý a neupotřebitelný. Rovněž tak jeho žena pro soudní tresty a celkovou osobní a politickou nespolehlivost byla zdejší úřadem k nabízeným důvěrným službám uznána za nevhodnou a neupotřebitelnou.“¹² Nějakou dobu však Marta Přívětivá pro policii pracovala a minimálně v jednom případě byly její informace oceněny ne zcela malou částkou 300 Kč.¹³

Jak zmiňuje výše citovaná zpráva, oba manželé již v té době neměli čistý trestní rejstřík. Marta do něj získala první zápis ještě před příchodem na Ostravsko, 19. července 1929 u Krajského soudu v Jihlavě.¹⁴ Ten ji za zločin zpronevěry vyššího obnosu odsoudil na dva měsíce do těžkého žaláře. Během dalších tří let stanula před Krajským soudem v Moravské Ostravě celkem čtyřikrát. Jednou byla osvobozena a v jednom případě šlo o řízení podle zákona na ochranu

republiky, které však bylo zřejmě v důsledku její spolupráce s policií zastaveno. Dne 29. května 1931 byla za zločin podvodu poslána do těžkého žaláře na sedm měsíců. Poté byla usvědčena z drobné krádeže a 13. října 1932 odsouzena na pět dní.¹⁵ Ještě před zahájením tohoto hlavního líčení policie zjistila, že manželé Přívětiví mezitím z Ostravy zmizeli. Na Martu byl tedy vydán zatykač. Dopadena byla v Chebu a ve vazbě nakonec strávila dva týdny. Tehdy mezi manželi také vrcholila vztahová krize, která skončila definitivním rozchodem. Naposledy se údajně viděli v listopadu 1932 v Plzni. Od této chvíle pak šel každý svou vlastní cestou.¹⁶

Také o jejím životě v následujících pěti letech nemáme téměř žádné informace. Zpočátku bydlela v Plzni u své sestry. V létě 1933 se přes inzerát seznámila s jistým Svatoplukem Beňou. Ten měl v jejím životě sehrát ještě důležitou úlohu. Pocházel z finančně dobře zajištěné rodiny, takže když se na něj po čase obrátila se smyšlenou historkou, že přišla o práci, a že aby získala novou, musí složit kauci 5 000 Kč, ochotně jí vypomohl. Po krátké známosti se k němu přestěhovala do Prahy a od počátku září 1933 žili společně na Žižkově. Po čtyřleté známosti se však v roce 1937 rozešli.¹⁷

Marta následně začala „nový život“. Jak vypadal, popisují tentokrát velmi podrobně soudní spisy. Žila pod falešným jménem Danica Formánková,

Bohuslav Přívětivý v roce 1930 (foto: ABS)

které používala již od příchodu do Prahy. O dvanáct let se omladila, neboť tvrdila, že je narozená v roce 1908.¹⁸ Formálně byla do konce května 1938 zaměstnána v továrně na čokoládu Orion, na příjemný život si však ve skutečnosti vydělávala různými podvody.

V dubnu 1938 se například vydávala za sekretářku předsedy agrární strany poslance Rudolfa Berana. Na základě toho vylákala z domovníka Františka Thornda asi 1 600 Kč, když mu slibovala, že mu za ně opatří místo vrátného v ústředí republikánské strany. Od známého, kterému se představila jako novinářka, si „vypůjčila“ jeho fotoaparát v ceně asi 400 Kč. Tvrdila mu, že odjíždí nafotit reportáž. Své přítelkyni ukradla plášť s kožešinou v ceně 900 Kč a odnesla

11 Tamtéž, Výslech obviněného B. Přívětivého u Okresního soudu v Telči z 30. 9. 1936.

12 Tamtéž, Zpráva Policejního ředitelství v Moravské Ostravě ze 14. 9. 1936.

13 Tamtéž, Zpráva Policejního komisařství v Chebu z 29. 9. 1932.

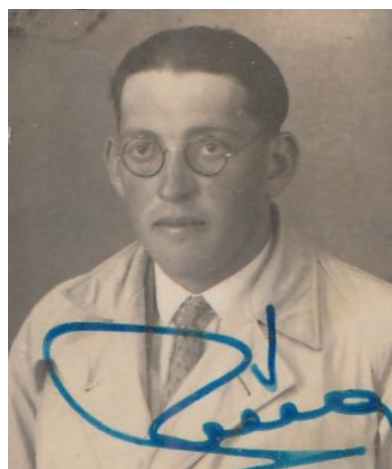
14 V únoru 1930 povolil Vrchní soud v Brně obnovu trestního řízení. Jeho výsledek však není z dochovaných dokumentů zřejmý a v trestním rejstříku Přívětivé byl trest z roku 1929 i nadále uváděn. MZA Brno, f. Krajský soud Jihlava, k. 673, sp. zn. Tk IV 151/29.

15 SOA v Praze, f. Krajský soud trestní Praha, k. 656, sp. zn. Tk X 5762/38. Pokud není uvedeno jinak, jsou z tohoto zdroje čerpány veškeré informace o osudech Přívětivé v letech 1938–1939.

16 Marta Přívětivá později tvrdila, že její manžel na konci 30. let zemřel. Jak se však zjistilo během dědického řízení, v roce 1948 žil ve Studené u Telče č. p. 21 a pracoval jako úředník. Na této adrese pobýval nejpozději od roku 1936. Manželství bylo bezdětné.

17 ABS, f. Německé soudy v protektorátu (134), sign. 134-386-5.

18 Už v té době měla doklady své zemřelé mladší sestry Marie, narozené 13. ledna 1908 v Domažlicích, civilní profesí úřednice, která se 13. března 1930 v Plzni otráвила. Formánková Marie (* 1908). *Porta fontium* – viz portafontium.eu/meldezettel/plzen1918-1941-f/ktt-376-forejt/soap-pn_10024_formankova-marie-1908_1930-01-13 (citováno k 12. 3. 2026).

Svatopluk Beňa jako středoškolský student ve 20. letech (foto: NA)

jej do zastavárny, kde za něj dostala 150 korun. Do bytu si také pořídila různé doplňky, které brala od firem na splátky, jež ovšem nesplácela. Dlouho jí to procházelo. Hrála si totiž na finančně zajištěnou soukromnici, přičemž si počínala skutečně přesvědčivě. Měla například vkladní knížku Legiobanky, kde si otevřela účet, na nějž vložila 15 korun. Další zápisy, mající dokázat její majetek, si pak už ovšem „vyrobila“ sama.

Svůj majstrštyk ale provedla na přelomu května a června 1938. V té době bydlela v elegantní dvougarsonce v Palackého (dnes Moskevské) ulici číslo 34 ve Vršovicích. Její spolubydlící (od které si mimochodem průběžně „půjčovala“ bez jejího vědomí různé věci, které nosila do zastavárny) obdržela poštou šekovou poukázku na 7 884 Kč. Přivětívá se jí

zmocnila a pokusila se ji na poště vybrat. Tvrdila při tom, že u sebe nemá doklady. Výplata peněz jí sice byla odmítnuta, podařilo se jí ale domluvit nové doručení do bytu. Druhý den jí doručovatel, který nevěděl, že na udané adrese bydlí ještě někdo jiný, přinesl peníze až pod nos.

S tím, co bude a že se na to musí dříve či později přijít, si příliš hlavu nelámala. Její tehdejší přítel, o dvacet let mladší student (a později významný český malíř a vysokoškolský pedagog) Jiří H., kterého si do značné míry „vydržovala“, musel mít pocit, že má každý den narozeniny. Doslova jej zahrnovala pozornostmi a luxusními dárky, jichž si, pravda, příliš neužil. Nakonec s ním odjela na dlouhý výlet do východních Čech, během něhož byla 1. července 1938 v obci Val u Dobrušky zatčena. Právě včas, protože už všechno stačila rozházet.¹⁹ Hlavní líčení se konalo až 9. listopadu 1938. Krajský soud v Praze ji uznal vinnou z podvodu a krádeže a odsoudil ji na deset měsíců nepodmíněně. Do trestu jí byla započítána vazba a pomnichovská vládní amnestie jí z něj rovnou umázla jeden měsíc. Zbytek si už ale musela odsedět.

Nedala si pokoj ani ve vězení a důležitě o sobě tvrdila, že před zatčením pracovala pro maďarskou zpravodajskou službu. K tomu ji měl získat její bývalý milenec por. František Podhorský.²⁰ Měla štěstí, že k uším policejního informátora se tahle zpráva donesla až nedlouho před okupací...²¹ Na svobodu byla

propuštěna 3. dubna 1939. Krátce nato, 11. května 1939, Krajský soud v Moravské Ostravě definitivně ukončil její manželství. Stalo se tak na návrh Bohuslava Přivětivého. Přestože se od konce roku 1932 nestýkali, Marta jej v dopisech pravidelně informovala o mužích, s nimiž udržovala intimní vztahy, aby dosáhla rozluky a mohla se provdat znovu. Soud konstatoval její „zvrhlou povahu“, dále „hluboký rozvrat“ a „nepřekonatelný odpor“ mezi manželi.²²

ZROZENÍ HANČÍ BAAROVÉ

Po propuštění z výkonu trestu zřejmě neměla kam jít, a proto vyhledala svého bývalého přítele Svatopluka Beňu. Ukázalo se, že stará láska v tomto případě nezrezavěla, a brzy obnovili vzájemný vztah. Teď to bylo ale přece jen trochu jiné a ze „Sváti“ se stal možná nejdůležitější muž jejího života. Byl to totiž zřejmě právě on, kdo u ní rozpoznal literární talent a udělal z ní spisovatelku. V jednom z pozdějších dopisů mu napsala: „Tys mne stvořil, ano, jen jméno, pracovat jsem musela sama...“²³

On sám se také pokoušel psát, ale moc mu to nešlo. Něco mu před okupací sem tam otiskli v novinách: „Pokud jde o Beňovy články do Českého slova a Venkova, bylo mi z obou redakcí sděleno, že jeho příspěvky byly průměrného rázu, a že značnou část nebylo možné otisknouti“²⁴ sděloval v roce 1942 šéf tiskového odboru Úřadu lidové osvěty ministru Emanuelu Moravcovi.

19 Jen pro srovnání – měsíční příjem poštovního doručovatele Františka Kulhana, který jí peníze poněkud lehkomyšlně vyplatil, byl 637,60 Kč. Celková částka, již musel jako trest za svou chybu splácet, tak převyšovala jeho roční příjem. Přivětívá byla sice podle rozsudku povinná mu tuto částku uhradit, k tomu však samozřejmě nikdy nedošlo.

20 František Podhorský (1914–?) byl po absolutoriu Vojenské akademie v roce 1937 přidělen k pražskému Pěšímu pluku 5 „T. G. Masaryka“. V letech druhé světové války byl velmi agilním zpravodajským důstojníkem slovenské armády. Řídil mimo jiné i některé zpravodajské operace proti Maďarsku.

21 Národní archiv (NA), f. Policejní ředitelství Praha II – Odbočka zpravodajské ústředny, k. 40, sign. 202-40-64.

22 Zemský archiv v Opavě, f. Krajský osud Moravská Ostrava, dodatky, sp. zn. Ck Ia 216/39. Děkuji PhDr. Zdeňku Kravarovi, Ph.D., za zaslání kopie tohoto dokumentu.

23 ABS, f. 134, sign. 134-386-5, Dopis Marty Přivětivé Svatopluku Beňovi z 6. 8. 1942.

24 NA, f. Úřad říšského protektora (ÚRP), k. 332, sign. 114-333-5, Přípis Úřadu lidové osvěty osobnímu tajemníkovi ministra Emanuela Moravce JUDr. Ferdinandu Wehlemu z 21. 4. 1942.

Prvním otištěným příspěvkem Hančí Baarové, jak znělo její umělecké jméno, se s největší pravděpodobností stal fejeton s názvem *Svatá Anna ve Slezsku*, uveřejněný již 26. července 1939 v dříve agrárním deníku *Venkov*. Na stránkách tohoto periodika pak v dalších dvou letech pravidelně publikovala povídky a drobné prózy, z velké části inspirované Chodskem a psané chodským nářečím.²⁵ Psala však i jinak, např. do *Lidových novin*. Postupně si začínala troufat i na větší literární celky. Nejprve jen ty trochu lehčího žánru – v roce 1940 napsala pro sešitovou edici Krásný román titul *Malířovo jaro*, pro konkurenční *Večery* pod lampou *Láska Heleny Forejtové* a pro další sešitovou edici *Dobré čtení* titul *Proti proudu*. Pod pseudonymem H. I. Barrow zkusila dokonce i dobrodružný román z Divokého západu *Zlatý shon*, který vyšel jako 162. svazek edice *Rozruch* na konci ledna 1941. Ve stejném roce však byl publikován také její první „vážný“ román, jak jinak, z chodského prostředí, nazvaný *Chodská romance*, který vydalo renomované pražské nakladatelství A. Neubert. O dva roky později pak publikovala v mladoboleslavském nakladatelství Josefa L. Švíkala své

nejúspěšnější dílo, román nazvaný *Na sluneční straně*.²⁶

Svůj dosavadní životní styl však žádným zásadním způsobem neměnila. Ani Beňa nebyl žádný vzor občanských cností.²⁷ Jako nezletilý mladík utíkal z domova, a v šestnácti letech dokonce pobýval v psychiatrické léčebně. Přesto se mu podařilo ukončit střední školu. Absolvoval nižší gymnázium a následně obchodní akademii, kde maturoval. V únoru 1927 byl zatčen za potulku (i v té době byl policií charakterizován jako „poněkud slabomyslný“). Krátce nato si nechal vystavit cestovní pas a odjel do Francie, kde se dal naverbovat do cizinecké legie. Sloužil v Alžíru a Maroku. Koncem května 1933 se s pomocí československého konzulátu v Marseille vrátil do ČSR.²⁸ Jak již bylo zmíněno, nedlouho poté se poprvé dal dohromady s Přívětivou. I v následujících letech však měl pravidelně různá „nedorozumění“ s policií. Podle všeho byl značně psychicky nevyrovnanou osobností. V červenci 1934 se dokonce pokusil o sebevraždu a o rok později byl zadržen za sebeukájení na veřejnosti.

Počátkem září 1939 si Přívětivá s Beňou pronajali ateliér v pátém patře dnes již neexistujícího domu číslo

15/42 v Královské (dnes Sokolovské) ulici v pražském Karlíně. Před svými sousedy Přívětivá vystupovala jako neteř Jindřicha Šimona Baara. Dokonce v jednom rozhovoru v novinách o něm mluvila jako o „stryčku faláři“.²⁹ Teprve pak se zřejmě dozvěděla, že Baar neměl bratra, takže o něm již opatrněji mluvila jen jako o příbuzném. Dodejme, že její smyšlenky, mající okolo ní vytvořit pověst skutečné literátky (například o tom, že se znala s Karlem Čapkem), jsou ve stylu „šprochu, na kterém je pravdy trochu“, i dnes uváděny v jejích životopisech.

Zároveň však také na setkání troušila historky, jak je zadobře s různými (také často vymyšlenými) osobnostmi okupačního režimu, a když se dostala do úzkých, neváhala těmito „známosti“ svým protivníkům vyhrožovat. Sousedé ji také podezřívali z krádeží, které se děly v domě a které údajně po jejím zatčení ustaly.

V této době se také s největší pravděpodobností stala členkou Českého národně socialistického tábora – Vlajky, největší české nacistické organizace. Jako u mnohých to však zřejmě nebyl projev jejího skutečného politického přesvědčení, ale „jenom“ vypočítavosti a absence jakýchkoli

25 V retrospektivní bibliografii české literatury jsou uvedeny téměř tři desítky článků Hančí Baarové, které uveřejnil *Venkov*. Poslední je datován 28. listopadu 1941. Baarová, Hančí, 1917–1947. *Česká literární bibliografie* – viz vufind.ucl.cas.cz/Search/Results?lookfor=%22Baarov%C3%A1%2C+Han%C4%8D%C3%AD%2C+1917-1947%22&type=Author& (citováno k 12. 3. 2026).

26 Tento román je například na serveru Databáze knih (databazeknih.cz) hodnocen 84 % a je patrné, že i dnes po něm sem tam čtenáři sáhnou. V roce 2015 např. napsala čtenářka Iveta Černá do hodnocení: „*Nádherný chodský román, který právě svým psaným nářečím čtenáře příjemně vtáhne do oblasti Chodska a atmosféry doby, ve které se děj odehrává. Je to román plný upřímné lásky, ryzí dobroty, také nenávisti a zloby, ale i krásného odpuštění a smíření. Knihu jsem si koupila na bleším trhu, ačkoliv mi jméno autorky vůbec nic neříkalo, a moc mile mě překvapila.*“ Další čtenářka používající jména Hebrej v hodnocení z roku 2019 upozornila na časté opakování stejných vět a myšlenek a také na to, že „se autorce samotné nejspíš popletly jednotlivé postavy – zvlášť Petr s Pavlem“. Také ona však celkově knihu hodnotila udělením čtyř hvězd z pěti. Hančí Baarová: *Na sluneční straně*. *Databáze knih* – viz databazeknih.cz/prehled-knihy/na-slunecní-straně-97351 (citováno k 12. 3. 2026).

27 Svatopluk Beňa se narodil 18. 3. 1908 na tehdy samostatném Smíchově. Jeho otec byl inženýrem. Vyrůstal v pozdější Štefánikově ulici č. 58/281.

28 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna 1931–1940 (PŘ II 1931–1940), k. 4614, sign. B 1130/21. Pro službu v cizinecké legii dokonce získal (zřejmě prostřednictvím otce) dodatečné povolení čs. úřadů.

29 Redaktor skrytý pod šifrou „kha-“, popsal své dojmy ze seznámení s čtyřiačtyřicetiletou odbarvenou podvodnicí takto: „*Hned když se nám představila Hančí Baarová, měli jsme pocit, jako bychom se již dávno znali. Něco hřejivého vyzařovalo z upřímných očí milého děvčete s radostným úsměvem a zlatým vlasem.*“ Ta bez uzardění popisovala, jak teprve před rokem odešla z rodného Chodska do Prahy, přičemž ve skutečnosti se teprve před necelým rokem před ní otevřela brána pankrácké věznice. Stejně dojemně líčila návštěvy u „stryčka“. Za „*pěkné vysvědčení*“ jednou od něj dokonce dostala desetikorunu! Tu si nejprve uschovala, ale nakonec ji projedla za turecký med na domažlickém jarmarku, který byl „*příliš lákavý, než, aby odolala*“. Hančí Baarová vypravuje. *Polední list*, 4. 2. 1940, s. 5.

Jan Beneš na snímku z řidičského průkazu vystaveného v roce 1927 (foto: NA)

morálních zábran. Když začal vliv Vlajky upadat, podpořila opozici orientující se na „oficiální“ proud aktivní kolaborace ztělesněný Emanuelem Moravcem.³⁰

Počátkem března 1942 například požádala Moravce o audienci, aby tam orodovala za Beňovo přijetí do služeb ústředí tisku a propagandy, respektive tiskové komise Národního souručenství (Beňa se pokoušel získat právě toto místo již od léta 1940). Moravec ji skutečně přijal a vyslechl. Na Beňu se následně informoval,

nicméně když zjistil jeho skutečné odborné kvality a minulost, písemně jí sdělil, že pro něj nevidí žádnou možnost uplatnění.³¹

Vztah mezi Beňou a Přívětivou procházel na jaře 1942 turbulentními časy. Marta mluvila stále častěji o svatbě, Svátovi se však do ženění příliš nechtělo. Začal si totiž román s teprve osmnáctiletou Marií Šibovou, který nezůstal bez následků. Vymyslel si tedy (a možná si to ani vymýšlet nemusel), že si jeho rodiče nepřejí, aby se oženil s ženou mající

záznam v trestním rejstříku, a pokud se má svatba uskutečnit, musí Přívětivá dosáhnout jeho výmazu. Domníval se zřejmě, že něco takového je po pouhých třech letech v podstatě nemožné. Podcenil však podnikavost své partnerky.

Přívětivá si opatřila dokument psaný na hlavičkovém papíře Prezidentské kanceláře vůdce a říšského kancléře (Präsidiakanzlei des Führers und Reichskanzlers) v Berlíně,³² která měla v kompetenci vyřizování žádostí o milost. Vystříhla z něj hlavičku a razítko, jež nalepila na list papíru, kam vepsala sdělení, že jí byl trest z roku 1938 (o němž Beňa věděl) zahrazen. Jako důvod uvedla záchranu života sudetoněmecké spoluvězenkyně, která byla odsouzená za špionáž a na Pankráci se měla pokusit o sebevraždu. Nakonec zfalšovala podpis vedoucího kanceláře a státního ministra Otty Meissnera. Z takto vyrobeného dokumentu si pak nechala udělat fotokopii, kterou 4. června 1942, v den Heydrichovy smrti, ukázala Beňovi. Ten však přece jen nebyl tak prostomyslný a ihned pojal podezření, že jde o podvrh. Prohledal Přívětivé věci a ve skříni našel ukrytý „originál“, který nezníčila. Teď ji měl v hrsti.³³

Koncem června 1942 se od ní odstěhoval. Přívětivá se však neohlala svého přítele vzdát. Zjistila si adresu otce jeho druhé milé a koncem července jej navštívila, přičemž údajně hrozila svými fiktivními známostmi u okupantů. Cílem mělo být to, aby jeho dcera ukončila známost s Beňou. Dozvěděla se však, že je

30 Její jméno je uvedeno na seznamu členů „kulturně-politického oddělení Vlajky“, který byl 4. února 1942 předán Emanuelu Moravcovi. Po válce byl nalezen v bytě továrníka Jaroslava Čermáka, původně jednoho z vedoucích představitelů protektorátní Vlajky, který však z této organizace odešel po roztržce s jejím „vůdcem“ Janem Rysem-Rozsévačem v únoru 1941 a následně spolu s dalšími bývalými vlajkaři začal podporovat aktivity Emanuela Moravce. ABS, f. Zemský odbor bezpečnosti II (315), sign. 315-4-7.

31 NA, f. ÚRP, k. 332, sign. 114-333-5.

32 Po smrti Paula von Hindenburga byly kancelář říšského prezidenta a kancelář říšského kancléře vzhledem k tomu, že obě funkce zastával Adolf Hitler, spojeny v jednu. Do její kompetence patřily ceremoniální povinnosti, žádosti o milost, vyznamenání a jmenování vyšších úředníků.

33 ABS, f. 134, sign. 134-386-5.

již rozhodnuto. Jan Šíba měl navíc od svého budoucího zetě ostře nabito v podobě kompromitujícího dokumentu a předposledního červencového dne Přívětivou sám udal německé kriminální policii. Ta celou věc napřed prošetřila a 24. srpna 1942 přistoupila k jejímu zatčení.³⁴

Přestože ji Beňa následně udal i za to, že před úřady stále používá dokumenty své zemřelé sestry (pravděpodobně kvůli tomu, že chtěla být mladší a netrestaná), na jejichž základě jí byla dokonce uprostřed tzv. heydrichiády 8. června 1942, kdy podobné prohřešky končily i popravou, vydána občanská legitimace, tato věc nebyla do soudního řízení zahrnuta.

Německý Amtsgericht v Praze ji však stejně 24. října 1942 v hlavním líčení uznal vinnou z padělání úředních dokumentů a poslal ji na půl roku do vězení. Z výkonu trestu, který si od konce listopadu 1942 odpykávala ve věznici v Litoměřicích, byla propuštěna 24. února 1943.³⁵

HANČÍ A FALEŠNÝ PRINC

Krátce po propuštění se Přívětivá seznámila s Annou Goldmannovou, před kterou vystupovala jako oběť nacistické perzekuce. Protože naznačovala, že po ní Gestapo stále jde, ubytovala ji Goldmannová ve svém bytě na Václavském náměstí číslo 806/62, byť policejně hlášena byla Přívětivá ještě na své staré adrese v Karlíně.³⁶ Tak začalo její několik

měsíců trvajících „odbojářské“ období. V té době ji nevlastní dcera Jana Jarka, Marie Žižková,³⁷ vzala s sebou na návštěvu do Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského na Malé Straně, kde ji seznámila s Janem Benešem, který se zde léčil po amputaci dolních končetin. Také Beneš byl nacisty „pronásledován“. Uvedl jim, že je českým letcem RAF, byl sestřelen při náletu na Hamburk, a následně strávil rok a půl v koncentračním táboře Sachsenhausen. Jakmile to bude jeho zdravotní stav dovolovat, měl být předán zpět Gestapu. Obě ženy začaly za charismatickým pacientem docházet častěji a v jejich hlavách se nakonec zrodil plán na jeho záchranu. Zaslíbily do něj ještě Aloisii Švejdrovou, která opatřila invalidní vozík. Akci provedly v sobotu 17. dubna 1943. V době, kdy se Beneš slunil v zahradě, jej naložily na kolečkové křeslo a z nemocnice unesly.

Dovezly jej do bytu Julia Hazebauera na Václavském náměstí číslo 64, tedy do domu sousedícího s tím, v němž bydlela Přívětivá s Goldmannovou. Tam jim zachráněný vězeň prozradil svoji „pravou identitu“. Ve skutečnosti je princem Lobkowiczem a do okupované vlasti byl vyslán jako parašutista britskou zpravodajskou službou s tajným posláním. Tak významný odbojář si bezpochyby zasloužil pomoc a ochranu. O „prince“ bylo navíc třeba – především kvůli jeho tělesnému handicapu, který však

nijak neumenšoval jeho odhodlání plnit poslání, jímž byl v Londýně pověřen – všestranně pečovat. Potřeboval lidi, kteří se pravidelně budou starat o jeho potřeby, a samozřejmě také jakousi ochranu. To vyžadovalo rozšiřovat okruh spolupracovníků.

Marta Přívětivá se stala jeho pravou rukou. Navíc spolu brzy navázali vztah. Zdálo se, že po předchozích zklamáních konečně našla muže svého života. V krátké době zorganizovala odbojovou skupinu mající podle pozdějšího šetření Gestapa na dvě desítky členů. Aby byl v bezpečí, „princ Lobkowicz“ často měnil konspirační adresy. Podle Goldmannové byla chronologie jeho přesunů následující: asi po čtyřech týdnech jej převezli z Václavského náměstí k Jaklovým do domku číslo 122 v žižkovské nouzové kolonii Na Krejčárku. Po dalších třech týdnech se „ilegalista“ v doprovodu Marty Přívětivé, která s ním pak již zůstala, stěhoval do Troje, do ulice Na Kozlovce k Boženě Ungerové a pak na Staré Město, do Samcovy ulice číslo 1177/1 k Anně Houštecké. Následně si dal uvedené kolečko v podstatě ještě jednou v pořadí: Žižkov, Václavské náměstí, Troja, Staré Město. Přívětivá ve svých poválečných výpovědích uvádí ještě byt Viktora Štětiny na Zahradním městě.³⁸

Bývalý gestapák Anton Jarosch k tomu po válce vypověděl: „Baarová mu [Benešovi] uvěřila a podvolila se všem jeho návrhům. [...] pak využítkoval Baarovou tím způsobem, že

34 Tamtéž. Beňa se s Marií Šibovou oženil tři dny po Martině zatčení, 27. srpna 1942. Od počátku roku 1943 spolu bydleli v Dolních Mokropsech a měli spolu dvě děti. Beňa se nějakou dobu zřejmě snažil vést normální život. V roce 1952 byl hospitalizován v psychiatrické léčebně a následně pracoval jako brigádník v kladenských dolech. V červenci 1954 byl však odtud pro špatnou pracovní morálku propuštěn. Jeho manželství bylo rozvedeno a na přelomu let 1954 a 1955 žil v Praze v podstatě jako bezdomovec. V té době se dostal do hledáčku StB, protože se písemně snažil vylákat z francouzského konzula nějaké peníze tvrzením, že je francouzským občanem (ABS, f. Ústředna Státní bezpečnosti /305/, sign. 305-741-5). Nešlo však zcela o výmysl, protože podle dokumentů, které předložil čs. úřadům po svém návratu z cizinecké legie, nabyl francouzské státní příslušnosti k 1. 10. 1930 (NA, f. PŘ II 1931-1940, k. 4614, sign. B 1130/21).

35 ABS, f. 134, sign. 134-386-5.

36 Z tohoto bytu se policejně odhlásila 13. 7. 1943, měsíc před svým zatčením, což dokládá, že se ani po Benešově „únosu“ nepohybovala v ilegalitě.

37 S ní se Přívětivá přátelila již před svým zatčením v roce 1942. Po válce byla členkou Činoherního divadla v Praze.

38 Archiv hlavního města Prahy (AHMP), f. Malý dekret, sign. 36-20 244.

ji navedl, aby pro něho získávala přívržence. Podařilo se jí získati asi 20 osob a všichni byli přesvědčeni, že se skutečně jedná o prince Lobkowicze, a že je v anglických službách. Beneš byl finančně podporován a dostalo se mu všelijakých poct. Dokonce mu byla postavena k jeho osobní ochraně hlídka a sluhové.³⁹ Život umí být někdy opravdu krutý. Zkušená podvodnice Marta Přivětivá alias Hančí Baarová totiž nepotkala prince z pohádky, ale naletěla svému ještě protřelejšímu „kolegovi“. Nešlo samozřejmě o žádného aristokrata. Jan Beneš bylo jeho skutečné jméno, byl devětkrát trestaným recidivistou a s odbojem neměl vůbec nic společného.

Také on původně pocházel z „lepší“ a finančně zajištěné rodiny. Narodil se 14. února 1908 v Levíně u Úštěku v č. p. 65.⁴⁰ Jeho otec v meziválečné době pracoval na zemském úřadu a s manželkou vlastnili činžák v Příčné (dnes Krymské) ulici číslo 13 ve Vršovcích.⁴¹ Na rozdíl od svých tří mladších sourozenců se ale Jan Beneš příliš nepovedl. Na studia nebyl, neukončil ani nižší gymnázium, a raději se jen tak poflakoval. Patřil ke „zlaté mládeži“ a rodiče nad jeho eskapádami dlouho přivírali oči. Otec mu půjčoval svůj automobil a platil jeho dluhy. Na podzim 1928 nastoupil Beneš základní vojenskou službu u chomutovského Pěšího pluku 46. Byl zařazen do poddůstojnické školy, kterou bez potíží absolvoval. Pak ho ale vojna přestala bavit a během pěti měsíců v roce 1929 čtyřikrát zběhl,

„potloukal se v Praze po hotelích, barech atd., kde hrál na saxofon“⁴² a přespával u prostitutek. Divizní soud v Praze jej za to v únoru 1930 odsoudil na dva měsíce tuhého vězení.

Jan Beneš byl devětkrát trestaným recidivistou a s odbojem neměl vůbec nic společného

V roce 1934, již po smrti obou rodičů, se definitivně ocitl na šikmé ploše. Dál v jeho životě následovaly už jen podvody, krádeže, lži a zpronevěry. Nebyl to ovšem žádný Harry Jelínek, který údajně prodal Karlštejn. Před válkou spíš jen tak přištipkařil – jeho oblíbeným kouskem bylo utéct z restaurace bez placení. Vydával se za úředníka, i když nikdy nikde neúřadoval, nebo za studenta, i když nic nestudoval. Často měnil bydliště, takže řízení proti němu vedená trvala dlouho a často končila do ztracena. Do větších věcí se pouštěl jen výjimečně, spíš jen když se k tomu sama naskytla příležitost. Dva roky trvalo, než byl odsouzen za banální zpronevěru, při níž předstíral, že si chce na splátky koupit rádio, které však obratem prodal. Na konci září 1935 za to u Krajského soudu v Praze „vyfasoval“ čtyři měsíce těžkého žaláře.⁴³ Koncem září 1937 ukradl auto v ceně třiceti tisíc Kč. Chtěl se s ním ale jen projet a po dvou dnech se dobrovolně přihlásil na policii. Krajský soud v Praze to tentokrát

ohodnotil na sedm měsíců těžkého žaláře. Na svobodu se dostal v polovině května 1938. Jen jako zajímavost zmiňme, že řada zatykačů na něj z té doby je podepsána vládním radou Josefem Vaňáskem, předobrazem rady Vacátka z knih Jiřího Marka a následného televizního seriálu *Hříšní lidé města pražského*.

I pohnuté události doby mnichovské krize strávil Jan Beneš ve výkonu trestu. Jako založník měl 22. srpna 1938 nastoupit vojenské cvičení u svého pluku v Kadani. Povolávací rozkaz ale neuposlechl a v polovině září byl zatčen v Praze. Za to jej Brigádní soud v Praze odsoudil na tři týdny vězení. Po odpykání trestu byl hospitalizován v posádkové nemocnici na Hradčanech, protože u něj byla diagnostikována kapavka. Hned 6. října 1938 odsud zběhl, když předtím vylákal od svých kamarádů cenné věci za téměř 600 Kč. Ukrýval se u své milenky a zadržen byl až 22. listopadu 1938. Brigádní soud v Praze jej za to tentokrát odsoudil na jeden měsíc do vězení.⁴⁴ Během trvání republiky byl tedy souzen osmkrát – čtyřikrát vojenskými a čtyřikrát civilními soudy a ve vězení strávil celkem necelých šestnáct měsíců.

Hned po vyhlášení protektorátu se přihlásil na práci do Německa a koncem dubna 1939 tam odjel. Dlouho tam však nepobyl a nejpozději v závěru téhož roku už byl zpátky v Praze. Svůj životní styl nijak neměnil. Koncem července 1941 byl zatčen a v říjnu téhož roku odsouzen

39 ABS, f. 305, sign. 305-597-1. Jarosch (nar. 1908), rodák z Lovosic, se po válce dobrovolně přihlásil u čs. bezpečnostních složek a následně obsáhl vypovídal o činnosti pražského Gestapa. Roku 1946 byl odsouzen k pětiletému vězení.

40 Byl pokřtěn jako Johann Josef. Pocházel však z čistě české rodiny. Jeho otec Jan (nar. 1875) v té době sloužil u četnictva (k. k. Gendarmerie-Titularpostenfürher) a sňatek s Františkou Štastnou (nar. 1880) uzavřel 19. 5. 1907. Viz e-mailové sdělení Městského úřadu Úštěk autorovi z 5. 3. 2026.

41 NA, f. PŘ II 1941-1950, k. 447, sign. B 1279/1. Pokud není uvedeno jinak, pocházejí informace o životě Jana Beneše z tohoto, velmi obsáhlého, zdroje.

42 Tamtéž.

43 Kromě toho měl z let 1934 a 1936 dva menší tresty od okresních soudů za podvody a jeden z roku 1936 od Brigádního soudu v Praze za neuposlechnutí povolávacího rozkazu k nástupu na vojenské cvičení.

44 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – Zpravodajská ústředna, k. 28, sign. 200-28-9.

Dům v ulici Na Kopečku číslo 1282/1 v Libni, kde Marta Přívětivá alias Hančí Baarová od října 1945 žila a kde také 18. května 1947 spáchala sebevraždu (foto: Jiří Plachý)

Krajským soudem v Praze na jeden rok těžkého žaláře za krivé obvinění. Tohoto zločinu se dopustil z pomstychtivosti. Trest mu končil 28. července 1942. Vzhledem k tomu, že trpěl flegmonou, tedy hnisavým prosáknutím tkáně na levé noze, měl být převezen do civilní nemocnice. V té době šlo o život ohrožující nemoc. Beneš se z ní však dostal a ještě během pobytu ve Všeobecné nemocnici v Praze dokázal z dalšího pacienta postupně vylákat 6 000 korun a oblek.

Původně měl být po vyléčení na základě vládního nařízení č. 89/1942 Sb., o preventivním potírání zločinnosti, jako tzv. asociál či „řemeslný zločinec“ odeslán do sběrného tábora, odkud byly vypravovány transporty do koncentračních táborů.

Z nějakého důvodu k tomu však nedošlo a 16. srpna 1942 se normálně přihlásil k pobytu v podnájmu u svého švagra Františka Šeberky v Hradešinské ulici číslo 61 na Vinohradech.⁴⁵ Definitivně byl odtud odhlášen na základě žádosti domácího 26. listopadu 1942. Ten uvedl, že z bytu odešel už před několika dny. V té době po něm totiž kvůli výše popsaným podvodům znovu pátrala policie.

K jeho zatčení došlo ve čtvrtek 3. prosince 1942 ráno v Malešicích. Právě tam už několik dní přespával v kupce sena. Byl úplně na dně. Na živu ho drželo jenom to, že mu lidé z okolí, kteří jej považovali za tuláka, nosili zbytky jídel. Byl ve špatné psychické kondici a mrazivé prosincové

noci si vybraly daň i na jeho zdraví. Musel být přepraven do vinohradské nemocnice, kde mu byly pod kolena amputovány obě nohy kvůli omrzlinám. Zákrok se podařil, a když minulo akutní nebezpečí, byl 3. února 1943 převezen do Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského na Malé Straně, kde se měl doléčit. Policie se o něj příliš nestarala, byl „malá ryba“ a konec konců, mysleli si, že jim tentokrát nemůže utéct. Jak již víme, podcenili jeho charisma a odhodlání jeho záchránkyní.

Jak Beneš vůbec přišel na nápad vydávat se za prince Lobkowicze se už zřejmě nedozvíme. S největší pravděpodobností však pohotově zareagoval na seznámení s Annou Goldmannovou, kterou za ním Přívětivá přivedla

⁴⁵ Odhlásil se 6. 10. 1942 s poznámkou „Deutschland“, ale již 29. 10. se na této adrese přihlásil k pobytu znovu.

Skutečný princ Lobkowicz na snímku z konce roku 1941 (u kulometu), kdy se s čs. jednotkou účastnil bojů v obleženém severolibyském Tobruku (foto: VÚA – VHA)

do bytu Julia Hazelbauera. Ta si totiž vzpomněla, že jej zná z doby jeho mládí. Někdy v polovině dvacátých let jí ho představil automobilový závodník Jiří Kristián Lobkowicz.⁴⁶ Zřejmě z legrace přitom zmínil, že se jedná o jeho bratrance. Nevinný žert téměř o dvě desetiletí později rozhodl o osudu řady lidí.

Teď Benešovi zajistil několik týdnů pohodlného života. Pomocnou ruku v péči o něj nezkušeným nadšencům brzy nabídl skutečný odboj. Zprávy o parašutistovi z Velké Británie, ukrývajícím se v Praze, se totiž dostaly až k ilegální skupině Kázeň – Odvaha – Síla (zkráceně KOS) vedené majitelem pedikérského salonu a záložním kapitánem československé armády Miloslavem Šárou.⁴⁷

Organizace KOS však měla jeden zásadní nedostatek – vedle sku-

tečných odbojářů byla skrznaskrz prolezlá konfidenty Gestapa... A to ji používalo jako tzv. volavčí síť. O Benešově existenci se tak v podstatě současně s odbojem dozvěděl také protiparašutistický referát jeho pražské řídicí úřadovny. Záhy jej tak v jeho konspiračním bytě poctil svojí návštěvou nejprve konfident Jaroslav Žicha a po něm i „poručík Šulc“ zastupující odbojové ústředí. Pod tímto jménem se ve skutečnosti skrýval Jaroslav Nachtmann, bývalý český policista a nyní kmenový příslušník Gestapa.

Aniž to Beneš možná sám tušil, vybájl si totiž naprosto dokonalou „cover story“. Velvyslancem československé exilové vlády u svatojakubského dvora (tedy ve Velké Británii) byl totiž JUDr. Maxmilian Erwin Lobkowicz. Kromě něj však

v řadách československé zahraniční armády sloužil ještě další příslušník tohoto starého českého rodu, Eduard Josef z dolnobeřkovické větve, jemuž shodou okolností před rokem 1918 náležel titul prince. Vyznamenal se v bojích u Tobruku, avšak v létě 1942 byl od bojové jednotky ze Středního východu povolán do Londýna. Pokud o tom nacistické bezpečnostní složky věděly, mohlo jim připadat logické, že právě on byl pověřen zpravodajskými úkoly v obsazené vlasti. Po tragickém sestřelení dvou letounů, na jejichž palubách se nacházely výsadkové skupiny Iridium a Bronse, v polovině března 1943 navíc Gestapo nemělo několik týdnů zprávy o žádných dalších „příchozích“ z Britských ostrovů, byť se jejich přítomnost v protektorátu dala předpokládat.⁴⁸

Příběhu beznohého „prince“ tedy věnovalo zvýšenou pozornost a nebralo ji na lehkou váhu. Beneš se ostatně do role vžil a byl naprosto přesvědčivý. „*Nachtmann uvěřil a byl pevně přesvědčen [o tom], že se vše zakládá na pravdě. Nyní počala celá skupina pracovat ilegálně pro Nachtmanna. Beneš vypravoval Nachtmannovi nemožné věci. Vyprávěl mu, že má ve Walterových závodech v Praze-Jinonicích rozebrané letadlo v bednách, za které zaplatil jeden milion korun. Třikrát vyzval Nachtmanna, aby ho autem odvezl do okolí Prahy, kde chtěl hledat vhodná místa pro start letadla, se kterým chtěl odletět do Anglie. [...] Dále Beneš očekával dva anglické parašutisty, kteří měli přistát někde u Říčán a dvakrát byl učiněn pokus k navázání spojení s těmito*“,⁴⁹ uvedl po válce Jarosch. Přestože u Gestapa

⁴⁶ AHMP, f. Malý dekret, sign. 36-20 244. Lobkowicz byl o rok starší než Beneš a znali se pravděpodobně díky zálibě v automobilech. Zahynul 22. 5. 1932 během závodu na okruhu AVUS v Berlíně.

⁴⁷ Případ byl poprvé zmíněn v monografii vojenského historika Jiřího Šolce věnované Jaroslavu Nachtmannovi. Ten zde také poprvé poodhalil pravou identitu Hanči Baarové. ŠOLC, Jiří: *Đábluva past. Hlášení o výsledcích akce KAREL*. Exact Service s. r. o., Praha 1993, s. 85-89. Šára byl později Gestapem zatčen a 20. 10. 1944 popraven.

⁴⁸ Ve skutečnosti tragédií obou skupin jen vyvrcholila krize čs. vojenské zpravodajské služby v Londýně, které se další výsadky do protektorátu podařilo vyslat až na jaře 1944.

⁴⁹ ABS, f. 305, sign. 305-597-1.

Beneš nevědomky zasel jisté podezření (žádné letadlo se na označených místech nenašlo), dokázal hrát tuto hru ještě několik týdnů. Přestřelil, až když Nachtmannovi navykládal, že musí navázat spojení s bývalým německým korunním princem Vilémem Pruským, který je členem protinacistické konspirace. Nachtmann na jeho popud ocestoval do Berlína. Cesta však skončila blamáží, po které Gestapo konečně došlo k závěru, že Beneš je jen hochštapler.

Rozhodli se tedy celou hru ukončit. Šárovi Nachtmann vysvětlil, že Beneš s Přivětivou jsou ve skutečnosti zrádci a je třeba je zlikvidovat. Oba se od počátku srpna 1943 ukrývali přímo v Šárově bytě v ulici Na Moráni číslo 8. Odtud je Nachtmann odvezl do pankrácké věznice. Jim pro změnu namluvil, že je ukryje přímo „pod svícem“ a že se jedná o nejbezpečnější konspirační úkryt odboje. Tady s nimi ještě pro jistotu hrálo Gestapo nějakou dobu dosavadní hru, než jim vyložilo karty na stůl. *„Baarová ještě při svém výslechu byla plně přesvědčená, že se u Beneše jedná skutečně o anglického agenta. [...] [Kriminální tajemník] Groschup mi vypravoval, že se Beneš obzvláště radoval z toho, že mu všichni naletěli“*,⁵⁰ konstatoval Jarosch.

Formálně byla Přivětivá zatčena 11. srpna 1943. Po skončení výslechů ji pak pražské Gestapo počátkem listopadu 1943 umístilo do policejní věznice v Terezíně, odkud byla na konci února 1944 převezena do ženského koncentračního tábora Ravensbrück. Odtud ji, zřejmě v červenci 1944,⁵¹ transportovali do nově zřízeného pobočného lágru Salzgitter-Watenstedt nacházejícího se u obce Leinde v Brunšvicku. Ten od září 1944 administrativně spadl pod kmenový koncentrační tábor Neuengamme.⁵² Tři dny před příchodem Američanů, 7. dubna 1945, byla zahájena evakuace vězňů. Po týden trvající strasti plné cestě dorazily vězněné ženy zpět do Ravensbrücku. K tomu se však již blížila fronta také z východu. Ve dnech 27. až 28. dubna 1945 byla většina vězeňkyň, včetně Marty Přivětivé, vyhnána na pochody smrti.

Na tomto místě je však třeba zmínit, že s jejím vězněním je spojena i jistá nejasnost. Její jméno nelze dohledat například v databázi Arolsen Archives ani v databázi Památníku Terezín. Odpověď na otázku proč, může částečně poskytnout tzv. Blockbuch ravenbrückého bloku (vězeňské ubikace) číslo 8, kde byly v letech 1942–1944 soustředěny české vězeňkyně. Pod číslem 29 429 je v něm uvedena

Maria Freyleech, spisovatelka z Prahy, zařazená u Hofkollonne a 7. července 1944 přemístěná do Watenstedtu.⁵³ Především podle vězeňského čísla⁵⁴ je pravděpodobné, že pod tímto jménem byla, alespoň v tomto dokumentu, uvedena Marta Přivětivá. Proč tomu tak bylo, zůstává nevysvětleno.

Rozsah postihu těch, kteří v dobré víře pomáhali v ukrývání falešného prince Lobkowicze není dosud vyčerpávajícím způsobem zdokumentován. Známa jsou pouze jména devíti jeho spolupracovníků (včetně Přivětivé), kteří skončili v nacistických koncentračních táborech. Tři z nich zahynuli.⁵⁵ Jan Beneš představoval pro Gestapo problém. Původní plán byl, že bude také odeslán do některého mužského koncentračního tábora. Beznohého invalidu však žádné podobné zařízení nechtělo převzít. Nakonec byl v úterý 12. září 1944 v Malé pevnosti Terezín bez soudu zastřelen.⁵⁶

DLOUHÉ STÍNY MINULOSTI

V létě 1945 se Marta Přivětivá vrátila do Prahy.⁵⁷ Zdá se, že prožité hrůzy koncentráku ji výrazným způsobem ovlivnily. Kdy jindy udělat tlustou čáru za minulostí a začít skutečně nový život? Vstoupila do Svazu osvobozených politických vězňů

50 Tamtéž.

51 V červenci 1944 přišel do nově zřízené pobočky první transport 300 vězeňkyň z Ravensbrücku. Později následovaly ještě další. Na konci března 1945 zde bylo 729 vězeňkyň.

52 Místo se dnes nachází ve spolkové zemi Dolní Sasko. Již od konce května 1944 zde fungoval pobočný tábor KT Neuengamme pro muže. Vězni i vězeňkyně pracovali především v nedalekých brunšvických ocelárnách.

53 U Hofkollonne byl zařazen větší počet českých vězeňkyň s kriminální minulostí. Viz PLACHÁ, Pavla: *Zpřetrhané životy. Československé ženy v nacistickém koncentračním táboře Ravensbrück v letech 1939–1945*. ÚSTR – Pulchra, Praha 2021, s. 206.

54 *Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv* (VÚA – VHA), Sbírka Koncentrační tábory a věznice (1939–1945), Ravensbrück, k. 8, inv. č. 45. Spisovatelka tohoto jména neexistuje. Anna Goldmannová, zatčena ve stejné věci, má vězeňské číslo 29 431. Byť neodpovídá ani datum narození (které však Přivětivá měnila podle potřeby), je možné, že uvedený zápis vznikl např. zkomolením německé podoby jejího jména.

55 Podle poválečné výpovědi Goldmannové byla v polovině září 1943 zatčena rodina Zahradníkových a Anna Houštická. Ona, Hazelbauer a Švejdová pak 8. 10. 1943. Mezi těmi, kteří ušli zatčení, jmenovala Žižkovou, Ungrovy a Vítězslava Hrona. ABS, f. 305, sign. 305-597-1.

56 Exekuci údajně provedl SS-Oberscharführer Stefan Rojko (1910–2000). Beneš byl v Malé pevnosti Terezín vězněn pod jménem Jan Bláha a před svými spoluvězni vystupoval velmi přesvědčivě opět v roli sestřeleného českého letce RAF. ABS, f. Stihání nacistických válečných zločinců (325), sign. 325-97-3.

57 Policejní se v Praze přihlásila 3. 8. 1945. Co dělala od osvobození do té doby, není zřejmé, ale možná byla zařazena do nějakého rekonvalescenčního programu. AHMP, f. Malý dekret, sign. 36-20 244.

Osoby perzekvované nacistickým režimem v souvislosti s případem Jana Beneše⁵⁸

Jan Beneš	14. února 1908	Věznice Gestapa Praha Věznice Gestapa Terezín	zastřelen 12. září 1944 v Malé pevnosti Terezín
Anna Goldmannová	24. května 1908	Věznice Gestapa Praha Věznice Gestapa Terezín KT Ravensbrück KT Salzgitter-Watenstedt	osvobozena
Julius Hazelbauer	12. září 1903	KT (?)	osvobozen
Anna Houštická	24. dubna 1911	Věznice Gestapa Praha KT Ravensbrück KT Barth	osvobozena
Marta Přivětivá	14. května 1896	Věznice Gestapa Praha KT Ravensbrück KT Salzgitter-Watenstedt	osvobozena
Aloisie Švejdvová	26. června 1898	Věznice Gestapa Praha Věznice Gestapa Terezín KT Ravensbrück KT Neubrandenburg	osvobozena
František Zahradník	15. listopadu 1919	KT Sachsenhausen KT Mauthausen	osvobozen
Karel Zahradník	11. listopadu 1887	KT Mauthausen	zahynul 22. června 1944
Karel Zahradník	1. ledna 1912	Věznice Gestapa Praha KT Mauthausen KT Ebensee	zahynul 21. dubna 1944
Františka Zahradníková	30. ledna 1888	KT Ravensbrück	zemřela 8. června 1945

(SOPV) a bez problémů se stala členkou Syndikátu českých spisovatelů. Jako oběť nacistické perzekuce dostala v polovině října 1945 přidělený zařízený byt ve čtvrtém patře moderního činžáku v libeňské ulici Na Kopečku číslo 1282/1. Na nedostatek práce si nemohla stěžovat. Od začátku března 1946 například v časopise *Hraničář* publikovala na pokračování své vzpomínky na dobu věznění a osvobození.⁵⁹ Ve stejném roce vyšel v druhém vydání

také její román *Na sluneční straně* a pracovala i na nových rukopisech. Po dlouhé době, a možná dokonce poprvé v životě, si našla seriózního partnera, berního ředitele Vojtěcha Ladíře, s nímž od září 1946 sdílela společnou domácnost.

Její vlastní minulost ji však dříve či později musela dostihnout. Dne 2. března 1946 vrátili Američané Československu tzv. Štěchovický archiv. Počátkem září v něm byl nalezen osobní dopis Hanči Baarové

K. H. Frankovi, v němž žádala, aby jí byla udělena audience.⁶⁰ Požádala o ni krátce před svým zatčením v srpnu 1942 a chtěla se během ní před tehdejšími státním tajemníkem v Úřadu říšského protektora „ospravedlnit“. Koncem roku začalo ministerstvo vnitra celou záležitost šetřit a 18. prosince 1946 byla Přivětivá předvolána k výslechu. V něm připustila: „Uznávám, že do Svazu osvobozených politických vězňů nepatřím [...]. Vystoupení sama uvedenému svazu ohlásím.“⁶¹

⁵⁸ Osobní údaje perzekvovaných byly zkompletovány díky Databázi politicky a rasově pronásledovaných osob Památníku Terezín – viz pamatnik-terezin.cz/database (citováno k 12. 3. 2026). Nepodařilo se ztotožnit Julia Hazelbauera.

⁵⁹ Svých fabulačních návyků se však nezbavila zcela a případ Jana Beneše vydávala např. v deníku *Práce* za skutečný odboj. Tím na sebe zřejmě poprvé upozornila čs. bezpečnostní složky, jimž následně při výslechu 13. února 1946 popsala své životní osudy zcela lživě. ABS, f. 305, sign. 305-597-1.

⁶⁰ ABS, f. Odbor politického zpravodajství MV (2M), karta s relací.

To ovšem neměla v plánu. SOPV nakonec na věc upozornila 1. února 1947 Oblastní úřadovna Státní bezpečnosti (StB) v Praze, která zároveň konstatovala, že Přivětivá byl také neoprávněně přidělen byt.⁶¹ Při té příležitosti se zjistilo, že ho po návratu z koncentráku dostala na jméno Hančí Baarová a teprve v březnu 1946 se jako podnájemnice přihlásila pod svým pravým jménem.⁶² Následně proti ní bylo zahájeno řízení pro podvod. Ministerstvo vnitra na ni u referátu pro vnitřní národní bezpečnost Magistrátu hlavního města Prahy ve stejné době také podalo za dopis Frankovi trestní oznámení pro provinění proti národní cti podle dekretu č. 134/1945 Sb., tedy tzv. malého retribučního dekretu. Vyšetřující komise v Libni ji vyslechla posledního dubnového dne roku 1947.

Aby toho nebylo málo, dostala na 3. května 1947 obsílku i k vyšetřovací komisi v Karlíně. Již koncem dubna předchozího roku totiž bylo zahájeno šetření ohledně jejího vstupu do Vlajky. Hledána však byla pod svým uměleckým jménem na staré adrese, kde o jejích dalších osudech nikdo nevěděl, takže trvalo rok, než byla zjištěna její skutečná identita a místo pobytu. V tomto případě měla vyložené smůlu. Retribuce měla definitivně skončit

4. května 1947. Stačilo pár dní a alespoň v tomto případě by po jejím pobytu již zřejmě nikdo nepátral. Takto byla věc ještě téhož dne po provedení výslechu Přivětivé postoupena nalézací komisi, z čehož bylo zřejmé, že řízení bude dále pokračovat.⁶³

V neděli dopoledne 18. května 1947 byla Marta Přivětivá alias Hančí Baarová nalezena ve svém bytě mrtvá. Její smrt vyšetřovala Oblastní kriminální úřadovna v Praze, a přestože nebyl nalezen dopis na rozloučenou, uzavřela celou věc již po dvou dnech jako sebevraždu. O důvodech, které ji vedly k tomu, že čtyři dny po svých padesátých prvních narozeninách otočila kohoutkem plynového hořáku, můžeme jenom spekulovat. Pokud výše popsané události nebyly přímo tou prvořadou příčinou, musely k ní výrazným způsobem přispět, protože hrozily zničit obraz vlastenecké spisovatelky a oběti nacistického režimu, který si v posledních dvou letech budovala. Není však na místě vidět v ní nevinnou oběť. Šlo jen o důsledek jejího předchozího způsobu života, který si vybrala ze své svobodné vůle. Je paradoxní, že necelý měsíc po její smrti, 13. června 1947, bylo vyhověno její žádosti o zahrazení předválečných trestů, kterou si podala hned po návratu z koncentračního tábora.⁶⁴

Chaos panující v retribučním soudnictví dokládá i další osud obou řízení podle „malého dekretu“. Zatímco trestní nalézací komise v Karlíně (X-1) dne 9. října 1948 řízení proti ní za její členství ve Vlajce z důvodu úmrtí zastavila,⁶⁵ jen o několik dní později, 20. října 1948, ji trestní nalézací komise v Libni (VIII-1) uznala vinnou z toho, že žádala o audienci u K. H. Franka, a také z toho, že se neoprávněně vydávala za politickou vězeňkyni, a odsoudila ji k pokutě 150 000 Kčs, alternované v případě nedobytnosti třemi měsíci vězení nepodmíněně.⁶⁷ Nepočítáme-li pozůstalostní řízení, táhnoucí se až do května 1949, při němž bylo zjištěno, že majetek, který zanechala na tomto světě, nestačí ani na zaplacení pohřebních výloh,⁶⁸ byla to poslední tečka za životem ženy, která možná měla jistý literární talent, ale zcela postrádala charakter.⁶⁹

JIŘÍ PLACHÝ (1975) vystudoval historii se zaměřením na dějiny východní a jihovýchodní Evropy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (1999) a veřejnou správu na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni (2008). Pracoval v Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu a od roku 2007 je vědeckým pracovníkem Vojenského historického ústavu v Praze. Specializuje se na dějiny druhého odboje a poúnorový postih jeho účastníků.

61 AHMP, f. Malý dekret, sign. 36-20 244.

62 ABS, f. 305, sign. 305-91-5.

63 Policejní přihlášku si pak sama podepsala jako majitelka bytu Hančí Baarová. Jako datum narození uvedla dokonce 13. 1. 1917, čímž se omladila o více než dvacet let (šlo o kombinaci rodných dat jejich sester Marie a Boženy). Jednou pod pravým a jednou pod uměleckým jménem běžně vystupovala i v jiných případech. Dne 1. 2. 1947 se proto nechala v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje pokřtít ještě jménem Hana. Za neoprávněné užívání dvou jmen byla ve správním řízení u Ředitelství národní bezpečnosti v Praze 25. 3. 1947 potrestána pokutou 50 Kčs. NA, f. PŘ II - 1941-1950, k. 9 096, sign. P 3636/6; tamtéž, PŘ II - evidence obyvatel (EO), Marta Přivětivá.

64 AHMP, f. Malý dekret, sign. 36-20 332. Po skončení retribuční komise měly být nedořešené případy předány rádným soudům.

65 NA, f. PŘ II 1941-1950, k. 9096, sign. P 3636/6.

66 AHMP, f. Malý dekret, sign. 36-20 332.

67 Tamtéž, sign. 36-20 244.

68 AHMP, f. Okresní soud civilní Praha-východ, sp. zn. D III 757/47. Náklady pohřbu zaplatil její druh Vojtěch Ladíř. V důsledku toho, že nebyli nalezeni žijící příbuzní, se také v květnu 1949 stal jediným dědicem. Pohledávka 4 056 Kčs uplatněná Českomoravskými akciovými tiskařskými a vydavatelskými podniky za odebrané knihy zůstala neuhrazena. V té době žili ještě její blízcí příbuzní, takže je zřejmé, že se s rodinou nestýkala.

69 V 60. letech byla smrt Jana Beneše (a s ní celá „skupina“) vyšetřována orgány StB v souvislosti s akcí „Karel“ (vydání Jaroslava Nachtmanna ze SSSR a jeho následné odsouzení) a pokusu o vydání bývalého šéfa pražského Gestapa Dr. Ernsta Gerkeho ze SRN. Jako konfidentku, která na Beneše Gestapo upozornila, uvedl Nachtmann Jaroslavu Irenu Danešovou, roz. Erbenovou, poprvé provdanou Lanterovou (nar. 1906), která byla po válce sice zatčena, ale v roce 1947 zproštěna obvinění. ABS, f. 325, sign. 325-97-3; tamtéž, sign. 325-177-3.